

Стефанъ Караджа

ОРГАНЪ НА МЛАДЕЖНИЯ СЕКРЕТАРИЯТЪ ПРИ СЪЮЗА „ДОБРУДЖА“

ГОД. II, БРОИ 15

СОФИЯ, ФЕВРУАРИЙ 1930 ГОД.

БРОЯТЪ 3 ЛВ.

АБОНАМЕНТЪ:

За България . . . 50 лв.
За чужбина . . . 100 лв.

РЕДАКТОРЪ:

АС. ИВАНОВЪ

АДРЕСЪ:

Сп. „Стефанъ Караджа“,
ул. „Сердика“ № 3 София

Единъ викъ на протестъ!

Жертви на мирнитѣ договори

Подъ знамето на подвига

Две сж голѣмитѣ залачи, които добруджанската младеж безрезервно прегръща: организацията и саможертвата.

Безъ организация нѣма борба. А безъ борба животътъ губи своята смисълъ: красотата, единствената съкровена целъ, която произпълня ду-

шата на човѣка съ радостъ, съ безсмъртна радостъ, — избледнява, помрачва. А когато тъмнината легне по всички кръстопътища на живота, идва отчаянието, злиятъ гений, тържеството на тъмнитѣ страсти.

Историята на човѣчеството, тази злопаметна баба, беззжбата уста на

която фѣфли за толкова много чудеса, съ мъдростта на всички народи завинаги е завещала на поколенията пжтеводната идея: *борбата е майка на всички велики начинания!*

Всѣка борба, обаче, има опредѣлена целъ. И нейниятъ логически край винаги се овѣнчава отъ подвига. Саможертвата е неговиятъ най-красивъ и най-внушителенъ изразъ. Единъ бегълъ погледъ върху жизнения пжтъ на Христо Ботйовъ е жива иллюстрация на тази житейска философия.

Сега на въпроса.

Първата задача, която властно трѣбва да обедини добруджанската младежъ е идеята за организацията. Едно национално освободително движение — това ще трѣбва да подчертаеме — е истинска школа, училище, университетъ. Организацията култивира личността, подбужда и подхранва социални чувства, обществена дисциплина, мирогледъ.

Въ живота побеждаватъ силнитѣ по духъ. Тази стара максима има голѣмо значение за организации като нашата. Нека я изтълкуваме.

Успѣватъ мъжественитѣ характери. Побеждаватъ само организациитѣ които иматъ опредѣлено самосъзнание.

Но обикновено съблазнитѣ и изкушенията се указватъ по-силни отъ предназначаната целъ. Ето защо, първото условие, което трѣбва да предшества една активна борба е системното култивиране на добродетели.

Необходимо е и възпитание, което единствено може да улесни политическото и народностното осъзнаване на борбата.

Обществената дейность, предполага и цѣлостни хора, — непоколебими въ убежденията и въ чувствата си ратници. Тукъ само възпитанието не е достатъчно. Освенъ планомерната работа, отъ съдобносно значение сж живиятъ примѣръ и нравствениятъ гений на водачитѣ.

Заслужилъ синъ на Родината

По този път на смѣла и енергична работа добруджанската младежъ ще обикне своята поробена Родина не като парче земя, а като същинска родна майка, — като духовностъ, отъ която винаги ще се чувствува нераздѣлна частъ.

А открила веднъжъ голготската пътека, която извежда къмъ храма на Родината, млада Добруджа ще се приобщи къмъ нейната трагична съдба.

Когато веригитѣ на страната, която боготворимъ, станатъ наша лична съдба, дѣлото на саможертвата — подвигътъ въ името на Родината — ще спечели нови безкористни труженици.

Чрезъ бита на народа, съ приобщаването ни къмъ вѣковнитѣ терзания на Добруджа, ние ще се родимъ за новъ животъ, — за живота на дълга и самоотречението.

Добруджа има своя история, която трѣбва добре да опознаемъ. Добруджа има своя историческа съдба, къмъ която ще трѣбва да се приобщимъ. Съ своитѣ хлѣбородни полета, съ чара на тѣхната красота, тя трѣбва да ни стане близка, скъпа.

Само така нашата отечествена любовъ ще се преобрази въ культъ, който ще ни ослѣпи и неудържимо ще ни призове къмъ подвигъ. Само така мжката на Добруджа ще ни стане неотлъчна съдба. Само така добруджанската емиграция ще може да заживѣе въ сѣнката на Караджата, въплотената мечта на нейния копнежъ за правда и свобода.

П. Господиновъ

На вѣрна стража за Добруджа

Обективнитѣ причини, които забавиха организирането на добруджанската младежъ, сж отъ най-различенъ характеръ. Ще трѣбва на първо мѣсто да припомнимъ особено състояние на духоветѣ следъ 1918 год., когато покрусата отъ фаталния завършекъ на войната — горчивитѣ поуки и отчаянието, които тя извика въ душитѣ на всички — по единъ жестокъ начинъ преломи волята за борба и вѣрата въ свѣтлото бждаще на българския народъ.

Това почувствуваха най-вече добруджанци, които, следъ като по чудо се видѣха свободни, пробивътъ при Добро поле и Солунското примирие отново ги хвърлиха въ робство, — отново срамната робия на ромънската олигархия ги вземаше подъ своята опека.

Това отъ една страна, отъ друга — непосредственитѣ грижи за обезпечаване на „хлѣбътъ нашъ насущний“, — по онова време единъ жестокъ жребий, особено за добруджанския емигрантъ, намѣрилъ спасение въ гостоприемна България, бедна и изтощена отъ войнитѣ.

Именно, тази голѣма залисия, както и притокътъ на прииждащитѣ бѣжанци — и днесъ все още непрестаналъ — погълнаха всецѣло вниманието и борбата на добруджанската емиграция. Образуваха се безплатни трапезарии и пансиони за учащитѣ се. Въпросътъ за обезпечаване поминъка на добруджанскитѣ бѣжанци, настаняването имъ, одворяването на градскитѣ прокуденции — всичко това въ значителна степенъ ангажираше борбитѣ на емиграцията.

Така върховната повеля да се удовлетворятъ крещящитѣ нужди на момента, като се даде приютъ и прехрана на крайно нуждающитѣ се, изтласкаха на заденъ планъ идейното и организационно обособяване на добруджанци.

Но нуждитѣ и борбитѣ съ течение на времето калиха волята за изграждане организационната мощъ и идейното осъзнаване на съюза

„Добруджа“. И животътъ, съ силата на своята неумолима повеля, даде плътъ и кръвъ на дветѣ добруджански поддѣления — Младежкитѣ секретариятъ на организациитѣ „Стефанъ Караджа“ и Женскитѣ секретариятъ на тепърва създаващото се женско добруджанско движение.

Годинитѣ, когато зрѣеше нуждата за обособяване на добруджанското младежко движение, се съвпадаха съ острата политическа криза, която изживѣваше обединената добруджанска емиграция. Търсѣха се пжтища. Чертаеха се основнитѣ цели на съюза.

Цѣлокупното добруджанско движение бѣ въ процеса на една вжтрешна, нека я наречемъ — духовна криза. Шепа чужди наемници правѣха опитъ да продадатъ идеализма на емиграцията за целитѣ на чуждата пропаганда. Първоначално тѣ се явиха предрешени, почти маскирани каго „идейници“ на националъ-освободителното добруджанско движение. Спорѣше се и върху ефикасността на срѣдствата за борба.

Малко преди това емиграцията бѣ жертва на друга жестока междусособица, инспирирана отъ тѣй нареченитѣ „централисти“ и „вѣрховисти“, т. е. на считащитѣ себе си за прѣми и пълновластни наследници на Бабадагския народенъ съборъ и на представителитѣ на чисто емигрантското добруджанско движение, което по това време, въ плѣнъ на фокусници, още плащаше данѣкъ на увлеченията си подирѣ кухи и безсѣдържателни формули.

Тѣзи борби комай и днесъ не сж заглѣхнали: все още се срѣщатъ набедени добруджански деятели, които съ усърдие робуватъ на догматизма и чуждата пропаганда.

Нека прибавимъ къмъ всичко това и слабото народностно съзнание на подрастващото добруджанско поколение. Поради материални затруднения, то бѣ останало чуждо на идеитѣ за свободата на Добруджа.

Въ значителна степенъ обезвѣрено отъ фракционнитѣ междусо-

Красотитѣ на Добруджа

Силистра. — Залѣзъ слънце край Дунава

бици, добруджанско поколѣние следъ войната линѣеше. Неговото минало е предъ насъ. Най-похвалното му дѣло — фамозниятъ Добруджански младежки съюзъ — е красноречиво доказателство за идейната поквара на тогавашната младежъ, изкупна жертва на словестнитѣ и братоубийственитѣ борби срѣдъ емиграцията.

Този периодъ отъ детскитѣ години на младежкото добруджанско движение мина. Неговата история, за щастие твърде кратка, днесъ ни дава възможностъ да прозремъ лошитѣ и некрасиви страни въ дейността на едно национално движение, — опаснитѣ му увлечения, пагубнитѣ и съ нищо неоправдани цели, фалшивитѣ насоки, гибелнитѣ изкушения.

При другъ случай ние ще се помъчимъ да характеризираме изчерпателно това междуцарствие въ младежкото добруджанско движение. Днесъ нѣма да разглеждаме свиканата презъ 1923 год. младежка добруджанска конференция, — едно лошо начало, дѣло на известни срѣди, които чрезъ младежката целѣха да вербуватъ привърженици на една фалирала добруджанска политика.

Нѣма да порицаваме и грандоманията на набеденитѣ младежки деятели, които въ безразсѣднитѣ си увлечения отидоха до тамъ, че дадохъ кредитъ на „вичевщината“, която искаше да създаде фронтъ въ добруджанското освободително движение.

Всичко това бѣше едно начало, уви! едно лошо начало. Много по-късно съществуваше и другъ Добруджански младежки съюзъ, жертва на съжитѣ пакостни увлечения. Днесъ и той е забравенъ. (За лошитѣ работи, особено когато тѣ сж свързани съ името и дейността на лоши хора, никой не желае да си спомня).

Ние нѣма да влизаме въ политика и съ малцината заинтересовани, опартизанени младежи, които искаха да използватъ — и да искористятъ! — идеализма на добруджанската младежъ. Нѣма да разглеждаме „решенията“ и на фамозната младежка конференция въ Шуменъ (1928 г.). Ще отгнемъ съ пренебрежение и неволнитѣ увлечения на известни заблудени наши сънародници, които, безъ сами да подозиратъ, попаднаха въ услуга на една пропаднала кауза.

Надъ всичко и надъ всички ние поставяме единството и върховния дългъ, който всички добруджанци трѣбва да изтъкваме винаги на преденъ планъ. Съ интригантство, особено съ махленски критики се занимаватъ достойнитѣ за това. А въ днешно време нѣма вече наивници да се сражаватъ съ вѣтърни мелници. Жестоко е да се вади ножъ на умрѣло куче.

Петъръ Цаневъ

Запишете се абонати!

Единъ подвигъ

Преди една година безследно изчезналъ отъ село Сѣчово, Тутраканско, бащата на Иванчо. Останалъ съ болна недѣгава майка, дванадесетъ годишниятъ Иванчо трѣбвало да се грижи, подъ мрачното небе на робството, за себе си и за майка си.

На 30 септемврий т. г., играейки на мегдана въ родното си село, Иванчо не забелѣзалъ минаващия учителъ — ромънецъ и не го поздравилъ. Повиканъ отъ учителя да се обясни, защо не го поздравилъ, детето казало, че не го е забелѣзалъ. Но нали въ тоя синъ на просвѣтата нѣма нищо просвѣтено, ядосва се, започва жестоко да бие детето и развилнѣлитѣ му се побойнически хайдушки страсти отиватъ до тамъ, че изскубва коситѣ отъ цѣлата глава на Иванчо. Оскубанъ и разкъравенъ, озлобенъ, съ рискъ на всичко мило, сполучава да мине границата и избѣгва въ България.

Дошло, обаче, на ума на Иванчо, че оставилъ болна майка на постеля и че татко му отдавна е изчезналъ.

На другия денъ, презъ нощта, минава също така невидимо границата, отива въ с. Сѣчово, което отстои на 3 км. отъ българската граница въ Нова заробена Добруджа, взема подъ ржка майка си и влачейки я по колѣне и следъ дълги почивки, сполучава за трети пѣтъ да мине границата, само че тоя пѣтъ съ товаръ, „болна майка“. Детето я оставя, гдето паграулиратъ българскитѣ погранични войници, отива до постъ № 1, съобщава на началника на поста, последниятъ прибира болната жена въ поста, и съ каруца, наета отъ близкото село Гювежда, я закарва въ русенската болница, кждето следъ два дни предава Богу духъ.

За радостъ на ромънския учителъ и „хуманнитѣ“ управници на Добруджа, клетото сираче Иванчо осъмва и замръква на гроба на майка си.

Настоятелството на Варненската женска група, избрано следъ конференцията, има следния съставъ: председателка Лѣлка Кир. Кръстева, подпредседателка Н. Симеонова, секретарка Д. Попова и съветнички Ст. Теодосиева, Н. х. Иванова, В. Радева и Ек. Мавродинова.

Настоятелството на Добруджанския дамски благотворителенъ комитетъ въ София се е конституиралъ така: председателка Т. генералъ Паприкова, подпредседателка Елена Д-ръ Мутафова, касиерка Ольга Георгиева и секретарка Ив. Колъовска.

Смъртта на Караджата

А. Савичъ е написал през 1871 г. една интересна книга, озаглавена „Българските бунтовници през 1868“ отпечатана въ Браила. Извадки отъ книгата му неотдавна бѣха публикувани въ в. „Добруджа“. По-долу предаваме кратко резюме отъ същата книга, съ бележка отъ покойния Кр. Ив. Мирски.

„Следъ сраженията, които сж во-
дили Х. Димитъръ и Стефанъ Карад-
жа при Караисеинскитѣ лозя и при
гората на Хуршидъ Бей, трето сра-
жение е станало при Вишовъ-градъ
на 9 VII 1868 г., вторникъ, на раз-
сѣване. Отъ дветѣ чети били оста-
нали всичко 144 души. Въпрѣки това,
нашитѣ сж постоянствували да вою-
ватъ, ако и да сж имали противникъ
около 5000 турци. Въ срѣда, 10 VII,
надвечеръ, възстаницитѣ били оби-
колени. Стефанъ Караджа сж изва-
дена сабя въ лѣвата рѣка (той билъ
лѣвакъ), начело на 30 само избран-
ника, нападналъ турската войска и
въ тъмнината, при суматоха, войни-
цитѣ почнали да се колятъ помежду
си. Това клане продължило до 11 часа
презъ ношъта. Въ тая битка отъ две-
тъ страни паднали около 550 убити
и имало 850 ранени.

Между тежкораненитѣ, на петъ
мѣста билъ ударенъ и храбриятъ
войвода Стефанъ Караджа. Отъ не-
говитѣ четници останали живи само
четирима, но и тѣ били тежко ранени.
Х. Димитъръ се избавилъ и сж оста-
налитѣ нѣколко възстаници заминалъ
за Балкана.

Тая блѣскава победа при Вишовъ-
градъ, — пише А. Савичъ, — се
дължи само на храбростъта и при-
сѣтствието на духа на Стефанъ Кара-
джа, адмириранъ даже отъ офицера
Ванката (Ив. Поповъ), който билъ

приготвилъ плана за действията на
четата.

Турцитѣ натоварили Караджата на
една талига и съ още трима възста-
ници, конвоирани отъ отрядъ кавалеристи сж извадени саби и развѣ-
вайки народното знаме на четата,
подкарали го за Русе и така ги за-
вели предъ главния управителъ на
Дунавската областъ — Туна Вилаети
— Митхадъ паша.

Между безсмъртния герой Карад-
жата и Митхадъ паша последвала
следната сцена въ присѣтствието на
консулитѣ въ Русе. Предаваме сце-
ната, защото не я срещаме нито въ
книгата за четитѣ въ България отъ
З. Стояновъ, нито въ запискитѣ на
Хр. Н. Македонски.

Митхадъ иронично:

— А че кючукъ Истифанъ, я кажи,
кой ти е далъ право, като бая, да
вдигашъ орѣжие противъ падишаха?

Караджата: — Ще отговоря въ
Цариградъ.

Митхадъ: — А азъ що съмъ тукъ?
Ти трѣбва да знаешъ, че азъ съмъ
пратенъ отъ Високата порта да раз-
гледамъ и да докладвамъ. Отговори
ми бърже, защо сте възстанали сре-
щу падишаха?

Караджата: — Азъ не мога да
отговарямъ тукъ. Ако вие сте поли-
тически пратеникъ, то знайте, че азъ
съмъ командуващъ на борцитѣ за
право — войвода.

Митхадъ: — Ти трѣбва да знаешъ,
че се намирашъ предъ висшъ импе-
раторски чиновникъ съ неогранична
власть. Ти си предъ Митхадъ паша.
Отговори съ почитъ и бърже.

Караджата: — Зная много доб-
ре предъ кого семирамъ. Вие сте
тукъ само да мжчите невиннитѣ ни
братя и да ограбвате бедната рая.
Крѣвта на невинно избѣсенитѣ хри-
стиани вика за отмъщение. Какъ да
отговарямъ предъ васъ, който сте
пратенъ да раздавате правосъдие, а
разплаквате и малкитѣ деца въ Ду-
навската областъ?

Затова искамъ да бжда изпритенъ
въ Цариградъ. Тамъ ще говоря. И
Високата порта ще се убеди, че за-
служавате бѣсило. Искамъ да кажа
лично на Н. В. Султана всичко и то-
гава... Ние сме вдигнали орѣжие за
правото на христианитѣ и на турцитѣ,
така гласятъ нашитѣ възвания.

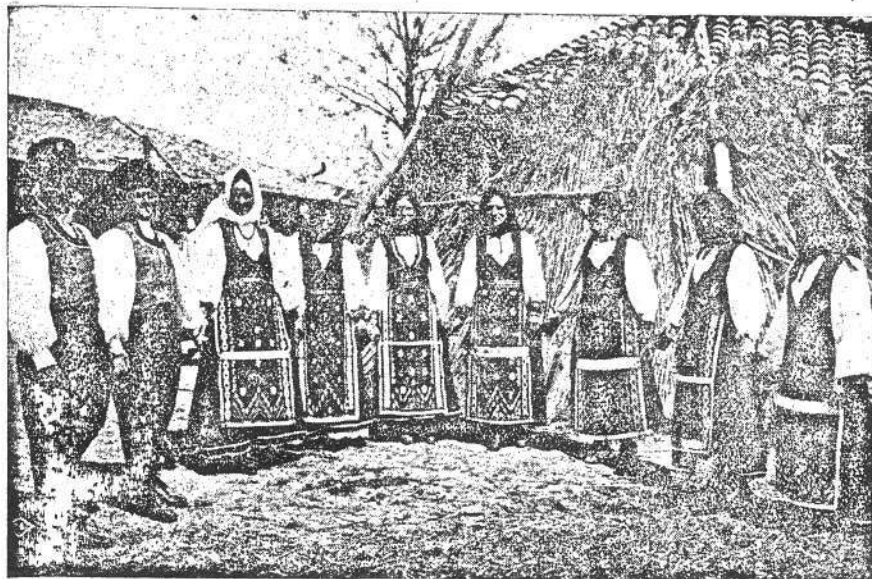
Митхадъ паша, силно ядосанъ, се
опитвалъ да изкара Караджата на-
внъ, но консулитѣ му попречили.
Той преглътналъ горчивия хапъ и
обещалъ да прати Караджата въ
Цариградъ. Но това не сторилъ, а

Дѣдо Хаджия Гьолджия

Бръшленки вълна перѣха
Крей Дунавскитѣ брѣгове.
Серява вълна изпиратъ,
Шири си поли повдигатъ,
Бѣли си крака измиватъ.
Отъ где ги съзрѣ гьолджия,
Гьолджия дѣдо Хаджия,
Че си на булки думаше:
— Недейте мжти водата,
Не ми плашете рибата.
Рибари тукъ ще да дойдатъ,
Рибѣ за въ Русчукъ ще ловятъ.
Булкитѣ ператъ, не слушатъ.
Че се гьолджия разсърди,
Гьолджия дѣдо Хаджия,
Напълни пушка бердана
И срещу булки застана.
Една се отъ тѣхъ обади:
— Снеми си, дѣдо, пушката,
Тази е вълна за дрехи:
Мжжетъ ще си облечемъ,
За есенъ да сж готови,
Ромънецъ да си изгонятъ
Отъ нашата мила Добруджа,
Братята да си освободятъ,
Гдето заедно се биха:
Турци я тѣ победиха,
Сърби и Гърци гонеха
Отъ нашата мила бащинка.
Вгора се отъ тѣхъ обади:
— Това е лѣто за нази,
Много щемъ пилци да хранимъ
Мжжетъ да си изхранимъ,
Да бждатъ бодри и храбри,
Ромънецъ да си изгонятъ
Отъ нашата мила Добруджа,
Роднини да ни освободятъ,
Да идемъ да се видиме.
Трета се отъ тѣхъ обади —
Баба Христовица Койовата;
— Този козаренъ нашъ съседъ
Нахално завзе Добруджа,
Но позорно ще я напусне.
Азъ храня трима синове,
Въ Добруджа ще ги проводя,
Ромънецъ да си изгонятъ
Отъ нашата мила бащинка, —
На Смиль панаиръ да ида,
Студена бера да пия,
Да пия да си отпия,
Тогазъ ще да имъ харижа
Кърмата, детъ сж сукали.
Че се гьолджия провикна,
Гьолджия дѣдо Хаджия:
— Блажени да сж тѣзъ майки,
Дето сж вази кърмили,
А дваждъ блажени — българки,
Дето за р.ба милѣятъ.

напротивъ наредилъ да се занемари
лѣкуването му и следъ нѣколко дни,
прекарани въ тежко страдание отъ
ранигъ, Стефанъ Караджа починалъ
въ затвора, оплакванъ за героизма
му отъ всички българѣ.

Добруджа в картини

Носии. — Добруджанско хоро

Стига посегателства

Въ духа на нарежданията, издадени от И. К. на съюза, по случай инсценираната продажба на българските секвестри младежката организация в Русе, за да подкрепи и манифестира съгласието си с подетата борба, на 22 декември м. г. е уредила протестно събрание, на което била гласувана следната резолюция:

„Агресивната ромънска политика, с решението да се продадат българските имоти, секвестрирани в Ромъния, се помъжи да нанесе още един чувствителен удар на българщината и накара болно да се свие за лишен пжъ и безъ това

изстравало сърдце на изгнанника добруджанецъ.

Хищникътъ за хиляденъ пжъ показва кръвнишкитъ си жъби, готови да се впиятъ въ обикваната си жертва и манифестира „приятелскитъ“ си чувства къмъ племето ни.

Малкото облекчение, което последва отъ намъсата на запада, издействуваната отъ отговорнитъ фактори на страната, на чело съ И. К. на добруджанската емиграция, не тръбва да ни самооблашава.

Слабото затишие предвещава бури, защото задъ него се пръзира дебнешката сѣнка на коварния похитителъ, готвещъ нови изненади.

Констатирайки това положение, организираната добруджанска младеж в Русе, въ протестното си събрание на 22 декември 1929 год., намира, че подетата акция противъ посегателствата надъ българщината въобще и конкретно върху частната българска собственостъ въ Ромъния, *тръбва тепърва да се засили и не се спре, докато не се извоюватъ реални резултати!*

Тръбва да се демаскиратъ стремежитъ на похитителя, да се унищожи устрема му да разорява. Нека съ всички усилия се действува да се опознаятъ отговорнитъ мѣста и лица на великитъ сили съ истинското положение — съ ада, създаденъ отъ „културниятъ“ ромънизъмъ въ сѣжпата Родина и се моли активната и ефикасната имъ намѣса.

За възтържествуването на правдата не тръбва да се спираме предъ нищо, святата целъ ще оправдае срѣаствата. — *Цѣлокупната емиграция, начело съ младата Добруджа, на която най-близо до душата и сърдцето е болката и тжгата по загубената Добруджа, като единъ човѣкъ издига високо гласъ на протестъ.*

Стига посегателството надъ българщината! Стига проливане на невинна кръвъ. Нека похитителътъ разбере, че има справедливъ Богъ, който бди надъ насъ, който нѣма да ни изостави и който ще ни влѣе херкулесовски сили за отплата.

Да живѣе сѣжпа Добруджа!

Млади добруджанци, бждете на поста си! Крайниятъ успѣхъ е нашъ!“

Така организираната добруджанска младежъ изрази своето накипѣло възмущение отъ произволитъ на драконовската ромънска политика, която въ своята свирепостъ посегна и върху най-сѣжпото на добруджанеца, — неговиятъ имотъ.

Добруджа въ литературата ни Йорданъ Йовковъ

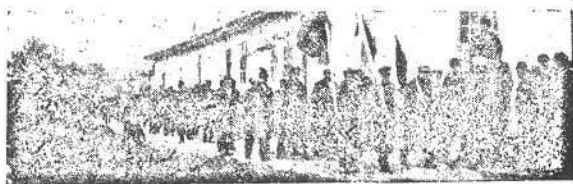
Добруджа, — страната на неизмѣримитъ житни полета и съ могилитъ, разпрѣснати като стада изъ равнинитъ, кждого най-добре може да се види привързаността на нашия селянинъ къмъ земята си, кждето мждриятъ полянецъ се прекланя предъ могъщата сила на непреодолимитъ природни стихии и плодността на чернозема, — тая покрайнина заема твърде ограничено мѣсто въ белестригиката ни. Йорданъ Йовковъ въ книгата си „Вечери въ Антимовския ханъ“, спира своето внимание на Добруджа. Безъ „Вечери въ Антимовския ханъ“ ние не бихме знаели за „меката свѣтлина на залъзното слънце“, за „зеленитъ поляни, пжтищата и зеленото море на нивитъ, залъно съ слънце“, които „блестятъ подъ талзтитъ на лжчитъ“. И за суровитъ, силнитъ хора, които изживѣватъ днитъ си въ трудъ и веселия по кръчми

и ханища, далече отъ кошмарнитъ търсения на нашето време и незасегнати отъ културата на голѣмитъ градове.

Заслугата на Йорданъ Йовковъ е, че той е сполучилъ въ тѣзи хубави разкази напълно да отрази психологията на селянина ни, който не може да се освободи отъ властта на първичнитъ стихии, езическото и грѣха, залегнали дълбоко въ душата му. За фонъ на художественитъ си построения разказвачътъ избира мѣста, кждето най-добре може да се наблюдава селската ни действителност: кръчмата, ханитъ, воденицата, горитъ, полето. Есенно време Антимовскиятъ ханъ, — намиращъ се „на едно мѣсто, дего се пресичаха много пжтища“ — подслонява селянитъ отъ всички краища на Добруджа. „Тукъ започваха весели дни Вънъ всѣкога можеха да се видятъ разпрегнати коля, и докато преглад-

нѣлитъ коне дремѣха подъ чуловѣтъ си, — въ хана свирѣха гайди, чуваха се провиквания, а отъ време на време дюшемето захващаше да бумти, като че се продънваше подъ юнашката ржченица. Влѣзѣше ли човѣкъ вътре, виждаше отъ пода до тавана да плува синя мъгла отъ цигари, а срѣдъ нея — калпази, обърнати кожуси и мустакати, опалени отъ слънцето и отъ вѣтъра лица. Всички глъчаха и, ако и да имаше и седнали, повечето стояха прави, съ чаша вино въ едната ржка и съ камшикъ въ другата, — ужъ все готови да си ходятъ“. Тая е срѣдата и атмосферата, въ които се развиватъ Йовковитъ разкази. Той ги разкрива предъ насъ въ тѣхната цѣлостъ, безъ преувеличения, съ безпристрастието на истинския реалистъ, който не стои настрана отъ тая действителност. Йовковъ не гледа само отъ прозореца на Антимовския ханъ, — той не е и приседналъ на неговия прагъ, а е вътре въ хана, срѣдъ тая разнородна маса съ първобитна душа,

Протестът на добруджанци

с. Узунджь Аланъ. — Манифестация против Ньойския договоръ,
съ който се пороби родна Добруджа

Добруджанската коледа

Въ Русе

На втория ден на Коледа женската група уреди детска елка. Не можем да не подчертаем усилията на г-житъ Кръстева, Симеонова, Мавродинова, Хуньоръ, Маринопольска и много още за онова, което направиха за добруджанката. Една разкошна елка и скъпи подаръци. Надъ осемстотинъ руси дечица изпълняхъ салона, а изъ кюшетата се радваха родителитъ имъ. Повечето отъ тѣхъ сж съ вехти дрешки, з кърпени.

Струнниятъ оркестъръ изсвирва „Добруджански край“. Като буря въ салона се огласи съ „ура“! Децата, наскочали, прави крещеа! Веднага ни стана ясно: дружественитъ знаменосецъ *Симеонъ Ковачевъ* о време ги организиралъ, за да ни сюрпризира. Когато „ура“ — та затихаха очитъ на всички бѣха изпълнени съ сълзи.

И колко радостъ, колко *надежда* ни дадоха тия сълзи, тия френетични ура! Отъ малки тѣ се учатъ да викатъ: за Добруджа! А не бѣха малко: осемстотинъ!

Председателътъ на Д-аото г. *Теодосиевъ* съ пократителни думи обясни на децата празника на правдата, истината и спасението!

— Знаете ли кжде посрещнахме ние дѣдо Коледа?

— Знаемъ, знаемъ!

— Знаете ли, че сте деца на златна Добруджа?

Децата го доказаха. Едно по е но се качваха на масата и съ високъ гласъ декламираха:

„... Добруджо моя! Родино свята. Тамъ дето слънцето съ радостъ и злато грѣе...! Кжде сте власи, мародери, хиени подли и страшливи... Роденъ съмъ тамъ, въ Добруджански край!“

— „... Сираче съмъ безъ майка, клето, безъ покривъ, дрешки, хлѣбъ и огънь“.

... Никой не може повече да слуша, сълзи се ронятъ отъ очитъ на всички...

„Не плачи майко не тужи, че станяхъ ази бунтовникъ...“

И накрай:

„Всѣки робъ и мжченикъ ще срещне изгрѣва съсъ пѣсни и слънцето — съ победенъ викъ!“

Децата пѣха, играха, радваха се на подарѣцитъ, които бѣлиятъ *Дѣдо Коледа* (артиста г. Обрешковъ) имъ раздаваше.

Децата ни покъртиха. Тѣ всичко знаятъ за Добруджа. И казаха го. И ни стоплиха душитъ. Къмъ насъ идатъ съ не-

удържимъ енергия младитъ! Децата, младитъ — надеждата и вѣрата на нашата организация!

Оркестърътъ изсвирва отново „Добруджански край“, „Шуми Марица“, хора.

Тѣй млади и стари посрещнахме свѣтитъ Христови празници и подкрепихме духа си съ готовностъ и вѣра въ новитъ борби.

Свобода! Свобода!

Дембъ

Въ Варна

Женската група и въ нашия градъ уреди великолепна Коледа елка въ голѣмия салонъ на „Лозовия разсадникъ“.

Салонътъ бѣ препълненъ. Подходящата забава бѣ изнесена отлично отъ добруджанчетата при училището „Ив. Вазовъ“ (Добруджанския кварталъ).

Духовиятъ оркестъръ на III прогимназия внесе голѣма радостъ за беднитъ добруджански семейства.

Накрай, забавата свърши съ български хора при елхата, следъ което почна раздаването на подарѣцитъ.

На добруджанчетата, около 60, се раздадоха: 4692 лв., волни помощи отъ членкитъ; 800 лв. отъ младежката група; 200 лв. получени при забавата; 43 м. платъ за долни дрехи и роклички; 20 чифта чорапи; 4 чифта обуца; украшения за елха; 60 мандарини, бисквити, бомбони, локумъ, мамамаладъ, прежда за чорапи, забрадки, шалчета, ржкавици, единъ топъ оксфордъ (60 см.) и пр.

Отпуснахме и 2,000 лв. помощи на крайно бедни и болни. Женската група още е въ организационниятъ си периодъ. Предстои ѝ едно щателно проучване на добруджанскитъ семей-

срѣдъ хората, които „когато приказватъ, като че се каратъ, а когато се смѣятъ, сякашъ виятъ вълци“: затова, именно, действителността е възсъздадена така правдиво и така проникновено.

Антимовскиятъ ханъ е сборище на много интересни характери. Примаени отъ виното и съблазнѣта, която носи съ себе си ханджийката Сарандовица — майка и дъщеря, стоящи задъ тезгяха, „позачервени и усмихнати“, — тѣ винаги забравятъ грижитъ и задълженията си, въ повечето случаи се оплитатъ въ мрежата на пожеланията и грѣха. Тука, именно, се проявява една много характерна чѣрта за Йовковитъ герои. Почувствуваха срѣдата си, на тѣхъ „нито имъ минава презъ ума, нито искатъ да си ходятъ“, и подъ въздействието на женската хубостъ, тѣ се „размекватъ“ и — като Матаке и неговия синъ Матей отъ Приселци — раздаватъ безъ смѣтка богатствата си. Жената у Йорданъ Йовковъ е прицель, кждего се устремяватъ всичкитъ

подбуждения къмъ грѣха на мжжа, — отгукъ и трагическиятъ край на тѣзи, които се стремятъ да я завладѣятъ. Сарандовица, ханджийката, е неизмѣнна всѣкога и навсѣкжде: старата се замѣства отъ дъщерята, която притежава всичкитъ достоинства и склонности на майка си — и дветѣ сж дадени въ една и сжща поза, и дветѣ сж носителки на грѣха, и дветѣ подбуждатъ къмъ престѣпление: даскалътъ отъ Сърнино, Баташки, ранява дъщерята на Сарандовица и се самоубива; Дѣдо Моско зарѣзва семейството си, пропива състоянието си, за да бжде по-близо до Сарандовица, и, накрай, пакъ за нея, се овжгява отъ барутъ. Но не само на Сарандовица е огреденъ такъвъ жребий, а и на Албена: и тя оплита въ мрежата на пожеланията Нягула, който убива нейния мжжъ.

Слѣпиятъ инстинктъ винаги взема надмощие надъ разума и волята у героитъ на Йорданъ Йовковъ. Тѣ сж безсили предъ

неговото могъщество. Макаръ нѣкои отъ тѣхъ да сж „мждреци“ и „пророци“ за срѣдта, въ която живѣятъ, тѣхнитъ действия пакъ се израждатъ въ престѣпления спрѣмо общественитъ и природни закони. Ето Иванъ Бѣлинъ, който обича „да се вглежда внимателно въ всѣко нѣщо, да вникне въ него, да го проумѣва“, „човѣкъ, който вижда знаци (защото казано е: „естеството дава знаци, стига само човѣкъ да ги види и проумѣе“)“, „открива поличи и казва пророчества, които се обждватъ“ — тая изключителна, силна натура сжщо не може да се противопостави на слѣпия си инстинктъ. Той опошлява своето нравствено съвършенство, попада срѣдъ една безцѣтна и порочна действителностъ, пропива, забравя „пророческия божественъ гласъ“, който звѣни въ душата му, и се отдава на грѣха: убива вълчицата и малкитъ ѝ, въпрѣки убежденията си, че „всѣка живина трѣбва да бжде покровителствуана“.

На 11 септември 1929 год., след продължително и мъчително боледуване, склопи за винаги очи незабравимият и енергичен диригент на добруджанския хор в Варна

Мих. Гочев

Смъртта на трагично загиналия другар и приятел потопи в траур всички членове на варненската младежка организация, особено бор-

ства, събиране на всички добруджанки в организацията, уреждане на чай с благотворителна цел, просветна дейност, — изобщо, работа в духа на Разградската женска конференция.

„Съдбата на хората, все пакъ, е въ ржцетъ на Бога“, — тая истина тревожи мисълта на Йовковитъ герои. И тамъ, където не е казана тя, все се долавя въ фона на действието. Една голъма тревога. Грѣхътъ е всевластенъ, престѣпленията — ужасяващи: бистричани и сърненци враждуватъ и се убиватъ безмилостно; Дѣдо Моско измѣчва бедната си жена и самъ се измѣчва по Сарановица; майката на разбойника Реджебъ убожда око̀то на Виганъ Чаушъ; Павле Сенебрилята дига маргината си срещу своя синъ и не му трепва сърдцето; въ Дурасийската воденица измамватъ Христо бахчеванджията и му открадватъ конетъ. Обаче, въ мигове, когато ясниятъ, прозорливиятъ разумъ и трезвитъ чувства наддѣлятъ мощната сила на помрачението и инстинктитъ, идва прозрението, че въ вселената божеството е създадо единъ неизмѣненъ редъ: за всичко има възмездие. Разкаянието не е неминуемо, но тамъ, където то липсва, — замѣства го по-силниятъ изкупителъ: смъртта, Сарановица, носеща страдание

ческия ѝ отрядъ „Млада Добруджа“, на който покойниятъ бѣ написалъ тържес вена кантата. Ние ще я печатаме допѣти, за да видятъ всички, колко голъма е загубата, която претърпѣ добруджанското освободително движение съ ранната смъртъ на милия и ревностенъ деятель на поробената Добруджа.

Мих. Т. Гочевъ е роденъ на 27 май 1905 г. въ Каварна. Следъ завършване на прогимназиалното си образование, бждащиятъ възторженъ диригентъ се записалъ въ Търговското училище (Варна), което презъ 923 г. звѣрщава съ отличенъ успѣхъ.

Жизнениятъ пѣтъ на незабравимия Мишелъ не бѣ отъ най-радостнитъ. Въ борбата съ насѣщия, въ неспирна борба съ врага похитителъ, той бѣ отъ плеадата добруджански труженици, които служатъ въ храма на онеправдана и злочеста Добруджа като безукорни идеалисти.

Миръ на праха му!

Малцинствата

Въпросътъ за малцинствата засѣга една двадесета частъ отъ населението въ Европа, което е поставено въ положение на робство отъ договоритъ, сключени въ Парижъ и неговитъ околности.

Защо е опасенъ този въпросъ за международния миръ? Защото по самото си естество той съдържа всички елементи на насилие. А знае се, че гдето има насилие, тамъ мирътъ е неспокоенъ и невъзможенъ. За-

щото държавитѣ-победителки създадоха една теория, че малцинствата попаднали въ тѣхнитѣ територии, трѣбва да се асимилиратъ, да се погълнатъ. Първа бѣ Ромъния, която заяви, че стигатъ 10 години, за да бжде заличенъ добруджанскиятъ въпросъ чрезъ асимилацията на добруджанския народъ отъ ромънския.

Затова въпросътъ за малцинствата е много опасенъ. Тѣй не носи нищо друго освенъ елементитѣ на размирието, недоволствата и разрушението. И до денъ днешенъ тукъ не се вижда пѣтятъ на разрешението на този тѣй боленъ за насъ, българитѣ, въпросъ. Досегашната практика на международнитѣ отношения, при която основното разрешение на въпроса редовно се отлагаше, не ни донесе нищо друго освенъ усложнения.

Знаемъ ли, какво е положението на нашитѣ български малцинства? Да. Този въпросъ насъ най-много ни интересува. Не би могло да се обрисова положението на нашитѣ малцинства. Кървитѣ и охканията, що се носятъ отъ нашитѣ братя, националната борба, която тѣ водятъ за осъществяване тѣхнитѣ легитимни искания, ето вече десетъ години, — това сж доказателства, отъ които неможе да има по-силни и по-действителни.

Българското правителство трѣбва да защити българскитѣ малцинства достойно, защото тая защита е въ полза на балканския миръ.

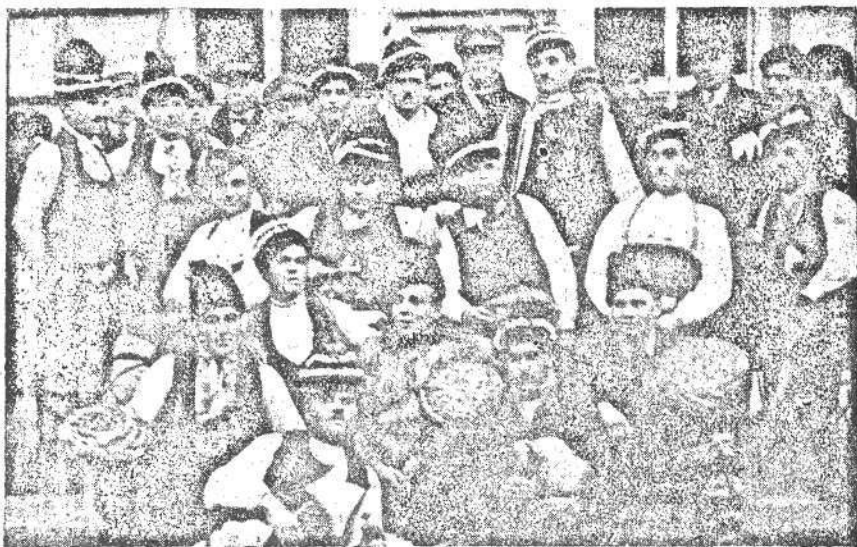
Борисъ Екзарховъ

и съблазнѣнъ, се превръща въ пепелъ заедно съ Антимовския ханъ. („Камъни и пепелъ. Туй е то всичко, що остана отъ Антимовския ханъ“). Дѣдо Моско изгаря; Албена и Нягулъ признаватъ замисленото убийство на Куцаръ и се предаватъ безропотно на полицията; моторътъ разкъсва Павле Сенебрилята; Иванъ Бѣлинъ, разкаялъ се вече за убийството на вълцитѣ, е пропадналъ чѣвѣкъ въ очитѣ на сѣселянитѣ си. Смъртта въ „Вечери въ Антимовския ханъ“ е жестока, но и при нея отсъствуватъ описанията на спазмитѣ и трепетитѣ предъ края на земния животъ: — тя е моментална, можща, неочаквана: езическа въ своята обрядностъ.

Йорданъ Йовковъ е разказвачъ съ широкъ епически замахъ. Той е близъкъ, срашенъ е съ нашия битъ и природа, по знава добре психиката на нашия полянецъ, познава всичко — „вѣчно, неизмѣнно и мъдро наредено въ живота“. Езикътъ на Йовковъ е соченъ, простъ. „Понѣкога вальше дъждъ, отначало съ грамотевица и вѣтъръ, после се уталожваше, надъ полето

се носѣха мъгли и дъждътъ вальше ситно и тихо. Навсѣкжде по буренитѣ и по тревитѣ, по листата на дърветата, сълзѣха капки. Скоро пекваше слънце и сега полянитѣ свѣтѣха още по-зелени. И друга зеленина се виждаше задъ тѣхъ — нивитѣ. Но тѣ не бѣха свѣтло зелени като тревата, а помрачени, почти синкави, разлюлѣни като море. Селянитѣ които отъ разни пѣтица идваха въ хана, носѣха тоя цвѣтъ и тая ширина въ очитѣ си“. Йорданъ Йовковъ разказва просто, не губи нишката на разказа си, не се увлича отъ страничното, а следва спокойно и последователно развитието на действието и разкриването на идеята. Той избѣгва стилизацията и многословията. Реалистъ по природа, Йовковъ е истински синъ на Добруджа, израстналъ срѣдъ зеленитъ ширини, носещъ въ очитѣ си „цвѣта на нивитѣ и полетата“. „Вечери въ Антимовския ханъ“ сж не само видена действителностъ, но и действителностъ, носена дълго въ гърдитѣ на разказвача. Героитѣ му носятъ всичкитѣ отличителни белези на селската ни национална

Добруджански коледари

Варна. — Добруджанският коледарски хоръ

Младежът в добруджанското движение

Участието на добруджанската младеж в освободителното движение датира едва ли не от самото му начало. Мисълта на младежа добруджанец, наравно с неговия баща, не по-малко е била обременена от създаденото положение в Добруджа.

И ако напластенитъ чувства в младенческата душа за борба с тирани в името на свободата намират спонтанно израз по-късно, отколкото на неговитъ бащи и по-възрастни братя, това не значи, че и младежът не е допринесла за издължаване основния качък на мощното добруджанско освободително дѣло.

Все пакъ, добруджанската младеж се нареди на време в редоветъ на неравната борба. Опитъ за създаване на младежки организации имаше в миналото на нѣколко пѣти и то, главно, — в Варна, София и Русе. Можеби, тия центрове сж съсредоточавали повече емигранти или пъкъ поради тежкитъ социални условия на многолюдния градъ сж позволявали да се зародятъ по-лесно идеи за борба противъ несправдата надъ родната земя. Но въ своето развитие тѣ не сж достигнали до

психика.

Разказитъ на Йорданъ Йовковъ въ книгата му „Вечери въ Антимовски ханъ“ сж отъ голѣмо значение за нашата белегистика. Колко много села като Антимово, колко много ханища като Антимовски ханъ чакатъ да мине голѣмиятъ художникъ, да спре между хората сж първобитна душа и странна съдба и изнесе тежкото имане, заровено въ плоднитъ добруджански угари.

Василъ Каратеодоровъ

тамъ, за да просъществуватъ дълго време. Повече отъ тѣхъ сж се изразждали и отдалечавали отъ главнитъ цели и задачи на борбата, били сж орждия на личности и сж оставали съ значение само за мѣстни пунктове, градове и села.

Едва въ 1921 год. въ гр. Варна, съ усилията на нѣколцина предани на Родината младежи, се създаде първата по сила младежка организация „Стефанъ Караджа“, която издига като своя задача националното разбиране на добруджанския проблемъ съ една широка програма на дѣйствиe, изработена въ редъ общи младежки събрания. Въ тая програма предимствуваше целта за създаване на организационенъ животъ и възпитание, чрезъ които да се създаде гражданственост на движението, като се постави добруджанскиятъ въпросъ по-реално предъ българското и европейско обществени мнения.

Въ своя животъ тази младежка организация действително увлече и мѣстното гражданство, което до тогава гледаше съ симпатии на близката до неговото сърдце златна Добруджа.

Реализираха се въ кратко време достатъчно материални сръдства, за да се тури веднага на следнитъ подготвѣли: добруджански хоръ, оркестъръ и духовна музика, футболенъ тимъ и колоездаченъ-отдѣлъ, който достигна до тамъ, че се формира после въ Добруджанско колоездачно д-во „Соколъ“ и претендираше за шампионатъ въ Варненската колоездачна областъ.

Така, ведно съ мѣстното д-во „Добруджа“, което съществуваше вече отдавна, като членъ на съюза, — се зидаше сградата на добруджанското движение въ Варна. Обаче, всичката тая културно-просвѣтна

дейностъ се вършеше все пакъ на мѣстни бази, безъ да бжде организацията „Ст. Караджа“ въ връзка съ останалата добруджанска младеж въ България. Заговорваше се често за агитация и за подканване къмъ обща борба. По тоя начинъ се тури началото на идеята за създаване Добруджански младежки съюзъ.

Ясно е, че тази идея дойде отъ Варна, където тя зрѣеше отдавна. За това помагаше и близостта на границата, презъ която день не минаваше да не премине добруджанецъ, пребитъ или прогоненъ отъ ромънскитъ джандари и префекти. Всичко това се изживѣваше по-чувствително въ Варна и инстинктивно пораждаше чувство на мѣст и протестъ, често изразявано въ пламенни слова и съ шумни протестни манифестации.

Нѣколко младежи добруджанци отъ София неоснователно си приписватъ заслугитъ, че сж първитъ идеолози на младежкото добруджанско движение въ България. На тѣзи младежи ще имъ отговоримъ, че не сж добре осведомени за младежкото движение. Ние дори ще се обърнемъ къмъ тѣхъ съ обвинение, че пожелала съ една конференция въ София, презъ пролѣтътъ за 1927 г., въ която тѣй зле бѣ представена младежътъ отъ провинцията, — да тласнатъ младежкото добруджанско движение по несигурни пѣтища и да го направятъ параванъ на чужди димогвания, осъдени единодушно отъ цѣлокупната емиграция въ извънредния конгресъ същата година. Тѣзи младежи навреме бѣха отритнати отъ будната добруджанска младеж въ България и заслужено обвинени за самозвания. Тѣхната дѣйностъ днесъ е на лице. Тѣ живѣятъ още съ манияшината, че сж единственитъ... миропомазаници на добруджанската младеж и съ една безсъзѣстностъ се явяватъ все още да узурпиратъ гласа на болшинството. Тсва сж добруджанскитъ младежки генерали безъ армия, живѣещи още съ химеритъ на Лениновото учение.

Че прокудената младеж на Добруджа взема сравнително голѣмъ дѣлъ въ освободителната борба, свидетелствува и проявената напоследъкъ усилена дѣйностъ на младежкитъ организации „Ст. Караджа“, които вече въ две годишни конференции нададоха зовъ къмъ общественото мнение въ България и чужбина, като го полканятъ да се вслуша въ воплитъ на Добруджанския робъ и въ името на общочовѣшкитъ принципи за правда — да оказжатъ давление на подписницитъ.

Декларацията, гласувана отъ тазигодишната младежка конференция (Разградъ) подчертава за втори пѣтъ беззавѣтната служба на добруджанската младеж предъ своята Родина. Готовността на младежътъ да се жертвува въ името на своя идеалъ — свободата на Добруджа — е отекъ